

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Αν. Πασχαλίδου
Β. Πελώνη
Τηλέφωνο: 210-3443422

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθ. Προτεραιότητας:

Αθήνα, 23-12-2016
Αρ. Πρωτ. 220473/Δ2

ΠΡΟΣ:

- Περιφερειακές Δ/σεις Εκπ/σης
- Σχολ. Συμβούλους Δ.Ε. (μέσω των Περιφερειακών Δ/σεων Εκπ/σης)
- Δ/σεις Δ.Ε.
- Γενικά Λύκεια (μέσω των Δ/σεων Δ.Ε.)

ΚΟΙΝ.:

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής
Πολιτικής (Ι.Ε.Π.)
info@iep.edu.gr

Θέμα: Οδηγίες για την εκπόνηση των Δημιουργικών Εργασιών στο Γενικό Λύκειο (άρθρο 8 του Π.Δ. 46/2016) για το σχολικό έτος 2016-2017

Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (πράξη 48/08-12-2016 του Δ.Σ.) σας αποστέλλουμε τις παρακάτω Οδηγίες για την εκπόνηση των Δημιουργικών Εργασιών στο Γενικό Λύκειο (άρθρο 8 του Π.Δ. 46/2016) για το σχολικό έτος 2016-2017:

A. Γενική Περιγραφή

A1. Σκοπός

Η Δημιουργική Εργασία (ΔΕ) έχει συνθετικό χαρακτήρα και αποσκοπεί στην ανάπτυξη της δημιουργικής ικανότητας και γενικότερα στην καλλιέργεια ερευνητικού πνεύματος του μαθητή. Ο σκοπός αυτός υπηρετείται τόσο με την αναζήτηση στοιχείων από διαφορετικές πηγές και πόρους, όσο και με την τελική, δημιουργική σύνθεση των στοιχείων αυτών. Με αυτήν την έννοια, δίνεται έμφαση περισσότερο στη διαδικασία εκπόνησης της Δ.Ε. καθεαυτής, και λιγότερο στην εξαντλητική διερεύνηση του υπό μελέτη θέματος από την πλευρά των μαθητών και μαθητριών. Επιπρόσθετα, η Δ.Ε. συνδέεται αναπόσπαστα με τη μαθησιακή διαδικασία, καθώς οδηγεί στην εμβάθυνση στη διδακτέα ύλη ενός μαθήματος και δίνει τη δυνατότητα για μία πιο αναλυτική πραγμάτευσή της, εστιασμένη επιλεκτικά σε ένα θέμα.

A2. Μορφή

Οι Δημιουργικές Εργασίες αφορούν μόνο στα γραπτώς εξεταζόμενα μαθήματα και δύνανται να είναι είτε ομαδικές (μέχρι 4 μαθητές/-τριες) είτε ατομικές. Ως προς τη μορφή τους, μπορεί να είναι μικρές πραγματείες ή συλλογές ή κατασκευές ή καλλιτεχνικές συνθέσεις. Σε κάθε περίπτωση, η σύνθεσή τους είναι κάθε φορά ανάλογη του διαθέσιμου εκπαιδευτικού χρόνου, των ενδιαφερόντων, του επιπέδου μαθησιακής ετοιμότητας και των κλίσεων των μαθητών/-τριών.

A3. Θέματα και Θεματικοί Πυλώνες

Τα θέματα των δημιουργικών εργασιών είτε προτείνονται από τους διδάσκοντες στους μαθητές είτε προτείνονται από τους μαθητές και εγκρίνονται από τους διδάσκοντες. Κάθε Δ.Ε. δύναται είτε να αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο είτε να καλύπτει και άλλα, προσλαμβάνοντας έτσι, σε ορισμένες περιπτώσεις, διαθεματικό-διεπιστημονικό χαρακτήρα.

Ειδικότερα, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρακτική εφαρμογή της διαδικασίας, όπως περιγράφεται στη συνέχεια, προτείνεται η οργάνωση των θεμάτων των Δ.Ε. να εντάσσεται στους ακόλουθους δύο Θεματικούς Πυλώνες για καθεμιά από τις Α' και Β' τάξεις του Λυκείου:

Θεματικός Πυλώνας I - Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Κοινωνικές Επιστήμες και Καλλιτεχνική Παιδεία,
Θεματικός Πυλώνας II - Φυσικές Επιστήμες, Μαθηματικά και Πληροφορική.

B. Οργάνωση

B1. Αριθμός Δημιουργικών Εργασιών ανά μαθητή και ανά Εκπαιδευτικό

Οι μαθητές και μαθήτριες της Α' και της Β' τάξης εκπονούν υποχρεωτικά μία ΔΕ, ενώ για τους/τις μαθητές/-τριες της Γ' τάξης η εκπόνηση γίνεται σε προαιρετική βάση. **Ο ακριβής αριθμός των Δημιουργικών Εργασιών που κάθε εκπαιδευτικός επιβλέπει κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους καθορίζεται από τον ίδιο, ωστόσο δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να είναι μικρότερος των δέκα (10), παρά μόνο στην περίπτωση που είναι μικρότερος ο αριθμός των μαθητών/-τριών που εκδηλώνουν σχετικό ενδιαφέρον. Σε κάθε περίπτωση, η τελική διευθέτηση της κατανομής του αριθμού των Δ.Ε. στους εκπαιδευτικούς εναπόκειται στον Σύλλογο των Διδασκόντων κάθε σχολικής μονάδας (βλ. υποενότητα B2).**

B2. Διαδικασία Επιλογής Θεμάτων Δ.Ε.

Για τις υποχρεωτικές Δημιουργικές Εργασίες της Α' και της Β' τάξης γίνεται δήλωση των μαθητών/-τριών στον/-η υπεύθυνο/-η εκπαιδευτικό κάθε τμήματος. Στη δήλωση των μαθητών/-τριών αναγράφεται το μάθημα στο οποίο επιθυμούν να εκπονήσουν Δημιουργική Εργασία, καθώς και δύο ακόμη μαθήματα ως εναλλακτικές επιλογές με ιεραρχική προτίμηση: 1^η προτίμηση, 2^η προτίμηση, 3^η προτίμηση (βλ. Παράρτημα, Υπόδειγμα III, Α' ΤΑΞΗ Πίνακας 1 ή Β' ΤΑΞΗ Πίνακας 1, οι οποίοι συμπληρώνονται κατά Τμήμα και αναφέρουν την ιεραρχική προτίμηση των μαθημάτων για κάθε μαθητή/-τρια).

Από τον Σύλλογο Διδασκόντων ορίζονται ένας έως δύο εκπαιδευτικοί για κάθε τάξη του Λυκείου (ανάλογα με τον αριθμό των Τμημάτων του σχολείου) ως Υπεύθυνοι της διαδικασίας των Δημιουργικών Εργασιών (**Υπεύθυνοι ΔΕ**). Οι Υπεύθυνοι Δ.Ε. ομαδοποιούν τις προτιμήσεις των μαθητών/-τριών αρχικά κατά μάθημα και στη συνέχεια κατά εκπαιδευτικό και τις εντάσσουν στους δύο Θεματικούς Πυλώνες (ομαδοποιώντας/συγκεντρώνοντας τα στοιχεία από τους αντίστοιχους Πίνακες 1, οι οποίοι έχουν συμπληρωθεί αρχικά κατά Τμήμα). Ο Σύλλογος Διδασκόντων επικυρώνει την ομαδοποίηση αυτή και, στην περίπτωση που ορισμένα μαθήματα/γνωστικά αντικείμενα συγκεντρώνουν μεγαλύτερο αριθμό μαθητών από αυτόν που μπορούν να εποπτεύσουν οι διδάσκοντες, κατανέμει τους μαθητές/-τριες με κριτήριο τις εναλλακτικές προτιμήσεις τους και την καλύτερη δυνατή εποπτεία των ΔΕ.

Στο τέλος αυτής της διαδικασίας, κάθε εκπαιδευτικός καταρτίζει έναν πίνακα (βλ. Παράρτημα, Υπόδειγμα III, Πίνακας 2), για κάθε ένα από τα μαθήματα που διδάσκει, στον οποίο αναγράφονται τα ονόματα των μαθητών/-τριών των οποίων τις εργασίες θα συντονίσει.

Μετά τη συνεδρίαση, οι εκπαιδευτικοί κοινοποιούν στους μαθητές προτεινόμενα θέματα ΔΕ, με βάση την ύλη που θα έχει διδαχθεί μέχρι και την ημερομηνία εκπόνησης των ΔΕ, και οι μαθητές/-τριες είτε επιλέγουν από τα προτεινόμενα θέματα είτε προτείνουν οι ίδιοι εναλλακτικά θέματα, τα οποία και συμφωνούνται με τον/την διδάσκοντα/-ουσα, οπότε και συμπληρώνεται ο παραπάνω πίνακας. Στη

συνέχεια, οι εκπαιδευτικοί διανέμουν στους μαθητές και μαθήτριες το «Σχέδιο υποβολής της Δ.Ε. του Εκπαιδευτικού», το οποίο περιλαμβάνει τον σκοπό, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, ενδεικτικές πηγές, τα κριτήρια με τα οποία θα αξιολογηθούν κ.ά. (βλ. Παράρτημα, Υπόδειγμα Ι).

B3. Προετοιμασία

Με απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων επιλέγονται και ορίζονται ως «Ημέρες ΔΕ» δύο ημέρες μέσα στο σχολικό έτος, κατά προτίμηση στην αρχή του δευτέρου τετραμήνου, μεταξύ των οποίων μεσολαβεί τουλάχιστον μία εβδομάδα και όχι περισσότερες από τρεις εβδομάδες. Οι ημέρες αυτές αφιερώνονται αποκλειστικά στην προπαρασκευή (1^η ημέρα) και στη σύνθεση (2^η ημέρα) της Δ.Ε. και κατά τη διάρκεια αυτών δεν εφαρμόζεται το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων στις Α΄ και Β΄ τάξεις.

Από την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής θεμάτων, όπως περιγράφεται στην υποενότητα Β2, και μέχρι την 1^η ημέρα εκπόνησης των Δ.Ε. μεσολαβεί τουλάχιστον μία εβδομάδα και όχι περισσότερες από δέκα ημέρες.

Ανακατανομή μαθητών στα τμήματα κατά τάξη

Σύμφωνα με τον προγραμματισμό που έχει γίνει από τον Σύλλογο Διδασκόντων, με βάση τους δύο Θεματικούς Πυλώνες και τους παρόντες κατά ημέρα διδάσκοντες, οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/-τριες τους ανακατανέμονται σε «μεικτά» τμήματα ως εξής:

Οι μαθητές/-τριες ανακατανέμονται στις αίθουσες, ανάλογα με το μάθημα και τον Πυλώνα που έχουν επιλέξει, με ευθύνη των Υπευθύνων ΔΕ. Δημιουργούνται έτσι «μεικτά» Τμήματα μαθητών ανά τάξη, τα οποία όμως σε καμία περίπτωση δεν υπερβαίνουν αριθμητικά τη νόμιμη σύνθεση των τμημάτων του Λυκείου (βλ. για παράδειγμα το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ_Υπόδειγμα V_ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ).

Εκπαιδευτικοί

Ο Σύλλογος Διδασκόντων λαμβάνει μέριμνα, ώστε τις δύο ημέρες που θα προταθούν για την εκπόνηση των ΔΕ, θα είναι παρόντες όλοι οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στις τάξεις Α΄ και Β΄, και σε κάθε περίπτωση, τουλάχιστον για μία ημέρα, όλοι όσοι αναλαμβάνουν ΔΕ.

Για το ενδεχόμενο της απουσίας ορισμένων εκπαιδευτικών, οι οποίοι συμπληρώνουν ωράριο σε άλλες σχολικές μονάδες, με τη συνεργασία όλων των μελών του Συλλόγου Διδασκόντων, προβλέπεται ο καλύτερος δυνατός τρόπος οργάνωσης της εργασίας και καθοδήγησης των μαθητών.

Ρύθμιση Ωρολογίου Προγράμματος

Κατά τις δύο ημέρες εκπόνησης των Δ.Ε. αναπροσαρμόζεται το ωρολόγιο πρόγραμμα των τάξεων Α΄ και Β΄, χωρίς να διαταράσσεται το ωρολόγιο πρόγραμμα της Γ΄ τάξης, και πάντως όχι ως προς τον αριθμό των διδακτικών ωρών των εκπαιδευτικών, παρά μόνο ως προς την κατανομή τους κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης των ΔΕ, οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στη Γ΄ τάξη είτε δεν εμπλέκονται καθόλου στη ΔΕ, εφόσον δεν διδάσκουν στις τάξεις Α΄ και Β΄, είτε, αν εμπλέκονται, συμμετέχουν στη διαδικασία, σύμφωνα πάντοτε με το ημερήσιο διδακτικό τους ωράριο.

Γ. Εκπόνηση

Η διαδικασία της εκπόνησης των Δ.Ε. θα υλοποιηθεί σε δύο ημέρες.

1^η Ημέρα: Προπαρασκευή (7ΔΩ)

Αφού ληφθούν παρουσίες κατά τμήμα και σύμφωνα με το τροποποιημένο ωρολόγιο πρόγραμμα, οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν τα «μεικτά» τμήματα, εποπτεύουν / συντονίζουν το σύνολο του τμήματος και υποστηρίζουν ειδικότερα τις ομάδες των μαθητών/τριών που έχουν αναλάβει εργασίες υπό την δική τους επίβλεψη. Λαμβάνεται μέριμνα ώστε ο/η εκπαιδευτικός της αίθουσας να έχει ενημερωθεί για τα θέματα όλων των Δ.Ε. που εκπονούνται από τους/τις μαθητές/τριες του «μεικτού»

τμήματος, ώστε να είναι σε θέση να ασκεί εποπτεία. Σε κάθε αίθουσα όπου εκπονείται ΔΕ, θα υπάρχει μια έντυπη κατάσταση με τα ονοματεπώνυμα των μαθητών του «μεικτού» τμήματος, στην οποία θα σημειώνονται οι παρουσίες για κάθε διδακτική ώρα. Με βάση τα παρουσιολόγια αυτά ο Υπεύθυνος εκπαιδευτικός κάθε Τμήματος θα καταχωρίσει στο τέλος της ημέρας τις τυχόν απουσίες. Τα διαλείμματα για τις δύο ημέρες των Δ.Ε. καθορίζονται με σχετική απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων.

Ο/η εκπαιδευτικός που παρίσταται στην αίθουσα κατά την πρώτη διδακτική ώρα δίνει στους μαθητές/ομάδες το «Σχέδιο υποβολής της Δ.Ε. του Μαθητή ή της Ομάδας» (βλ. Παράρτημα, Υπόδειγμα ΙΙ). Οι μαθητές και μαθήτριες συνεργάζονται και επεξεργάζονται το υλικό που έχουν αναζητήσει οι ίδιοι/ες, καθώς και το υλικό που τους έχει χορηγηθεί. Κατά την τελευταία διδακτική ώρα γίνεται συζήτηση-ανατροφοδότηση μεταξύ των μαθητών του μεικτού τμήματος.

Με το πέρας της πρώτης ημέρας οι μαθητές και μαθήτριες θα έχουν ολοκληρώσει την αναζήτηση, ταξινόμηση και επεξεργασία του υλικού τους και θα έχουν συμπληρώσει το «Σχέδιο υποβολής της Δ.Ε. του Μαθητή ή της Ομάδας» που αφορά στην 1^η μέρα (βλ. Παράρτημα, Υπόδειγμα ΙΙ), το οποίο θα παραδώσουν στον/στην εκπαιδευτικό της αίθουσας και, μέσω αυτού, στον/στην επιβλέποντα/ουσα εκπαιδευτικό, προκειμένου να το ολοκληρώσουν κατά τη δεύτερη ημέρα της σύνθεσης της εργασίας τους.

2^η Ημέρα: Σύνθεση - Παρουσίαση (7ΔΩ)

Αφού καταγραφούν οι απουσίες, όπως την 1^η ημέρα, οι μαθητές και μαθήτριες λαμβάνουν το «Σχέδιο υποβολής Δ.Ε. του Μαθητή ή της Ομάδας» που είχαν συμπληρώσει την 1^η ημέρα, συνεχίζουν την εργασία τους, συνεργάζονται μεταξύ τους και με τους διδάσκοντες, ακολουθώντας πάντοτε τις οδηγίες που τους έχουν δοθεί, προκειμένου, αξιοποιώντας το ερευνητικό ή άλλο υλικό που έχει επιλεγεί και ταξινομηθεί, να το **συνθέσουν** και να συντάξουν μια πραγματεία, να κατασκευάσουν ένα τέχνημα, να φιλοτεχνήσουν μια καλλιτεχνική εργασία ή να δημιουργήσουν μια συλλογή.

Στο τέλος της δεύτερης ημέρας διατίθεται 1-1,5 διδακτική ώρα, ανάλογα με τον αριθμό των εργασιών, ώστε οι μαθητές και μαθήτριες να **παρουσιάσουν** τις εργασίες τους στην τάξη. Εναλλακτικά, εφόσον υπάρχει η δυνατότητα, η παρουσίαση μπορεί να γίνεται σε ειδική εκδήλωση κατά τάξη ή κατά σχολείο, η οποία αποφασίζεται από τον Σύλλογο των Διδασκόντων. Οι εργασίες αυτές μπορούν επίσης να δημοσιεύονται (σε περίληψη ή σε πλήρη μορφή) ή να δημοσιοποιούνται με όποιον άλλο τρόπο κριθεί πρόσφορος.

Επισημαίνεται ότι οι σχολικές μονάδες στις οποίες έχει ήδη ξεκινήσει η εκπόνηση Δ.Ε., ανάλογα με το σημείο στο οποίο βρίσκεται η πορεία υλοποίησής τους, μπορούν να επιλέξουν σε ποιο στάδιο της διαδικασίας που περιγράφεται στις παρούσες Οδηγίες θα ενταχθούν για να τις ολοκληρώσουν.

Δ. Αξιολόγηση

Θετική συνεκτίμηση και ένταξη στον φάκελο εκπαιδευτικών επιδόσεων και δραστηριοτήτων μαθητή

Οι υποχρεωτικές δημιουργικές εργασίες αξιολογούνται και βαθμολογούνται από τον οικείο διδάσκοντα. Συνεκτιμώνται στην αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή στο αντίστοιχο μάθημα, για το τετράμηνο κατά το οποίο κατατίθενται, μόνο εφόσον αποτιμηθούν θετικά. Στην περίπτωση που μία δημιουργική εργασία καλύπτει και άλλα συγγενή μαθήματα που διδάσκονται από τον ίδιο εκπαιδευτικό ή άλλους εκπαιδευτικούς, η εργασία λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση του μαθητή και στα μαθήματα αυτά και βαθμολογείται μετά από συνεργασία των οικείων διδασκόντων. Εάν πρόκειται για συλλογική εργασία, αυτή λαμβάνεται υπόψη το ίδιο για όλους τους/τις μαθητές/τριες που συμμετείχαν σε αυτή. Γενικότερα, η αξιολόγηση της Δ.Ε. γίνεται περιγραφικά με «Κλίμακες διαβαθμισμένων κριτηρίων» (βλ. Παράρτημα, Υπόδειγμα Ι). Οι «Κλίμακες» του

Παραρτήματος είναι ενδεικτικές, αναφέρονται είτε σε ομαδική, είτε σε ατομική εργασία και, πάντως, υπηρετούν την αναγκαιότητα της παρώθησης των μαθητών/-τριών προς τη βέλτιστη διαμόρφωση της παραδοτέας εργασίας τους.

Αντίγραφο όλων των Δημιουργικών Εργασιών τοποθετείται στον φάκελο εκπαιδευτικών επιδόσεων και δραστηριοτήτων μαθητή, εάν αυτός υπάρχει, και όπου δεν υπάρχει ενημερώνονται με ευθύνη του εκπαιδευτικού που παρακολουθεί την εργασία όλοι οι διδάσκοντες στο ίδιο τμήμα για τη συμπληρωματική αυτή δραστηριότητα κάθε μαθητή/-τριας.

Επισημαίνεται ότι η διαδικασία εκπόνησης των Δημιουργικών Εργασιών κατά το σχολικό έτος 2016-2017 που περιγράφεται στις παρούσες Οδηγίες θα αποτιμηθεί από το Ι.Ε.Π., προκειμένου να γίνουν οι αναγκαίες βελτιώσεις στις Οδηγίες της επόμενης σχολικής χρονιάς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ)

Υπόδειγμα I: Σχέδιο Υποβολής Δ.Ε. του Εκπαιδευτικού και Κλίμακες Διαβαθμισμένων Κριτηρίων Αξιολόγησης της ΔΕ

Υπόδειγμα II: Σχέδιο Υποβολής Δ.Ε. του Μαθητή ή της Ομάδας, οδηγίες σύνταξης της αναφοράς και οδηγίες για τη βιβλιογραφική καταχώρηση

Υπόδειγμα III: Πίνακες Επιλογής Θεμάτων της Δ.Ε. κατά Θεματικό Πυλώνα και Γνωστικό Αντικείμενο (Τάξεις Α' και Β')

Υπόδειγμα IV: Ενδεικτικά Θέματα για ορισμένα Γνωστικά Αντικείμενα

Υπόδειγμα V: Συνοπτικό Διάγραμμα της Διαδικασίας Εκπόνησης της ΔΕ

Οι διδάσκοντες/ουσες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

Εσωτ. Διανομή

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- Δ/νση Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Δ.Ε., Τμ. Α'
- Αυτ. Δ/νση Παιδείας, Ομογ., Διαπολ. Εκπ/σης, Ξένων και Μειον. Σχολείων
- Διεύθυνση Θρησκευτικής Εκπ/σης
- Δ/νση Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης